

פניני דעת

גליון לעמלי התורה ונושאי דגלה בעיה"ק טבריה ת"ו

גליון מס' 81
פרשת 'תזריע מצורע'
א' אייר ה'תש"פ

81

השבוע בגליון:

הדרך לשלימות

- 1 דעת ומחשבה - עמ' 1
עד כמה מגיע העבודה העצמית
- 2 מאמר ודעת - עמ' 2
בענין "ימי הספירה - ימי הכנה"
- 3 עיון ודעת - עמ' 3
עלילת המגפה השחורה
- 3 ארזי הלבנון - עמ' 3
בענין מכירה המתבטלת
- 4 זווית הלכתית - עמ' 4
תורידו את הכיפה...
- 5 הוא עובדא - עמ' 5
הוא שמע קולות משונים...
- 6 הרהורים בתקופת הקורונה - עמ' 6
שבת שלום ומבורך

דעת ומחשבה

הדרך לשלימות

בריאת האדם, כמוה ככינוס כל חלקי וטבעי העולם אל מקום אחד, והדרישה ממנו למזג ביניהם וליצור מהם הרמוניה נפלאה של צילוי שירת החיים שירת האדם לבוראו. והוא כאומן המנגן בכלי נגינתו צריך לדעת מתי לתת צליל כזה ומתי אחר, ע"מ שזמרתו תערב לשומעיו, כי אחרת יהיה הקלקול רב מן התועלת. נברא האדם כך, באופן שכל אחד מגנן לעצמו והוא אחראי בלעדי על הצלילים שהינו מפיק, אך כמובן שיוצרו נתן לו מחברת תוים ידועה - והיא תורתנו הקדושה - כדי שתהיה לו לאחיעזר ולאחיסמך בבואו לנגן על מיתריו הוא.

בדברי המדרש בפרשתינו מוצאים אנו הדרכה חשובה מאד בבואנו לבצע את חיובי התורה,

הדרכה אשר יש לה השלכות רבות על פעולות האדם באם ילך לאורה. וכה הם דבריו: **"אשה כי תזריע וילדה זכר"**, הדא הוא דכתיב: "אחור וקדם צרתני" וגו' אמר ריש לקיש: אחור זהו יום האחרון וקדם זה יום הראשון וכו', אם זכה האדם - אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך שלשול קדמך. [מ"ר י"ד. א']. למעיין היטב בדבריו עולות שתי שאלות. א. ידוע לכל שהאדם נברא אחרון למעשה בראשית א"כ איך יתכן לומר לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית. ב. איזו פחיתות יש בהבראו אחרון עד שאם לא זכה אומרים לו יתוש קדמך, אדרבא אחרון אחרון חביב.

והתשובה נפלאה עד מאוד היא ונותנת לנו חיזוק רב לעבודת ה' ולשימת דגש על העיקר. הנה ידועה לנו מטרת בואו של האדם לעולם השפל הזה וכמאמרם ז"ל - שהעולם נברא בשביל התורה וישראל - כלומר ה' ברא את עולמו כדי שהאדם היהודי ישב ויעסוק בו בתורה ויקיים מצוותיה. ויתירה מזאת, תפקידו הוא להלביש את עולמו הגשמי בלבוש רוחני, כדי שעי"ז יזכה לעוה"ב.

כיצד, כאשר האדם היהודי חורש את שדהו, זורע תבואה, קוצר, דש, זורה, טוחן, לש ואופה, ומפריש חלה מן העיסה - הרי שבהפרשת החלה מתקן הוא את כל המלאכות אשר נעשו בפת זו מהחל ועד כלה. הוא הדין בשוחט בהמה ומברך על השחיטה, אח"כ מברך על האכילה, בזה הוא מקדש את אכילתו. וכן בכל דבר. נמצא, אם כן, שאינו מזיק ומקלקל אלא אדרבא, מתקן ומקדש.

לאור זאת מובן המדרש שהבאנו: "אם זכה אדם" - כלומר אם עוסק הוא בתורה ומצוות, ומקדש הוא את חומריותו, אזי אומרים לו "אתה קדמת לכל מעשה בראשית", דהיינו בשבילך כדאי היה לברוא את כל מעשה בראשית, משום שלמעשה נשמתו אשר היא חלק אלוה ממעל היתה לפני בריאת העולם. ואם בה הוא משתמש אזי בא לידי מימוש קדמותה. אך אם אין האדם מטיל את רוחניותו על גופו אלא מתנהג הוא כבהמה ומשתמש בכל נבראי העולם לרצונו, אומרים לו "יתוש קדמך" אפי' היתוש נברא לפני גופך וא"כ באיזו זכות אתה בא בגבולם להשחיתם ולחבלם.

"שמע חכם ויוסף לקח" מדברי רבותינו אלו אשר פותחים צוהר של טוהר לעולמה של חשיבה והשקפה נכונים אשר יסייעו בידינו להשליט נשמתנו על גופנו ולזכותנו לעשות רצון יוצרנו, ולקרב קץ גאולתנו, אכי"ר.

דווקא בימים אלו בעיצומו של הסגר 'הקורונה' בו אנשים מצויים יותר בכיתם, זהו זמן לחשבון נפש וחשיבה מעמיקה על תכלית החיים והדרך לשלימות, הבה ונתאמץ לזכות שעלינו יאמר - אם זכה האדם - אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית.

עד כמה מגיע העבודה על מידת הגאווה

"ועץ ארז ושני ותולעת ואזוב" (יד' ד').

פרש"י - מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב.

בס' אוצרות התורה מביא סיפור מדהים עד כמה מגיע העבודה על מידת הגאווה. את הסיפור מספר תלמידו של ר' גרשון ליבמן זצ"ל, משגיח דישיבת נוברדוק, על דמותו התמירה של רבו. כל ימיו היה מצטער ומייסר את נפשו, על פעם שבה נכשל במידת הגאווה. כשנתבונן באיזה מידה נכשל נלמד לו במעט על דמותו הנעלית.

וכה היה המעשה: ר' גרשון זצ"ל מלבד גדלותו בתורה נוהג היה לזכך את מידותיו ולהכניע את ליבו לכל ירום מאחיו, וכך סיגל לעצמו מנהג, ללכת מידי פעם למקווה שבבית הקברות, בו טובלים את המתים לטבול בו, וכל זה כדי להשריש בקרבו כי "ודע מאין באת ולאן אתה הולך" וכי "הזמן קצר והמלאכה מרובה".

לילה אחד, סיים ר' גרשון את לימודו, שעות רבות של לימוד רצוף נסתיימו להם זה עתה, וחש כי עתה הוא הזמן המתאים לטבול במקווה של בית הטהרה, כעת, משיכולה הגאווה להתגנב אל הלב, אחרי שקידה עצומה, מן הראוי לרכך את הלב והמידות ולהזכיר לעצמו שוב ושוב, כי כל תפקידו של האדם עלי אדמות, הוא לעבוד את קונו באמונה וובתמים. גשם כבד ניתן על הארץ. טיפות מים נטפו בכבדות מתוך האפילה ששררה סביב בית הקברות. רוחות החורף חלפו בשריקה מעל שורות הקברים הלבנות שסופן לא נראה לעין. התכרבל שוב ושוב במעילו, ובידיו ניסה לחפות על פניו מטיפות הגשם שהצליפו בו ללא רחם. צעד אחר צעד נלחם הבחור הצעיר כנגד הרוח, בעודו משתדל לחמוק ממדרונות חלקלקים, עמוסי בוץ רטוב ואבנים חדות. לולי ידע על פה את הדרך לבית הקברות, לא היה מגיע לשם באותו לילה. והנה התקרב הבחור לבית הקברות, והדלת השבורה של בית הטהרה, נעה ונדה על ציריה החלודים, כמזמינה אותם פנימה.

אחר הסערה הנוראה שאפפה אותו במרחבי בית הקברות, נדמה היה בית הטהרה הרעוע, כחדר נעים ומואר, המוסק באש עליזה המרצדת באח. דקות ארוכות עמד ר' גרשון על מקומו ובעודו מתאושש מן הדרך הקשה, נקוותה שלולית מים גדולה למרגלותיו, שאריות מן הגשמים הרבים שנטפו עליו.

חושך אימים שרר בחדר הטהרה. רוח פרצים חדרה מחלון שבור שפער את פיו מעל דלת הכניסה, וחלפה במהירות דרך חור גדול שנקרע בכותל בית הטהרה. שנים רבות לפני כן, תכננו ליצור פתח חדש לבית הטהרה, פועלים החלו בעבודה וכאשר אחזו באמצעה, החליט גבאי החברא קדישא, כי אין בה צורך. החור, נותר מאז על מקומו, קברני החברא קדישא דווקא מצאו שימוש נאות לחור הגדול. כאשר חיות השדה מצאו להם מחסה ומסתור בבית הטהרה, היו הקברנים חובטים בעוצמה את דלת בית הטהרה, והחיות היו נמלטים להן מאותו חור מפורסם.

החל לגשש את דרכו במבואות החדר, כשרעם אדיר החריד את הסביבה. בית הטהרה הזדעזע נמרצות ודומה היה כי כתליו הסדוקים, לא ישרדו בעוד רעם אחד שכמותו. באותו לילה, נפערו ערובות השמים והעננים ספוגי המים והחשמל, נחבטו זה בזה ללא הרף. בדממה שהשתררה עם חלוף הרעם, נדמה היה לו כי בתוך הרעש הגדול, נשמע רשרוש כל שהוא מכיוונם של מי המקווה הקרים. חרדה קלה, החלה זוחלת ולופפת אותו, אך הוא התגבר על פחדיו, הרי לשם כך הגעתי לכאן שח לעצמו כדי לשבר את המידות, ושב למשש בידיו את קירות בית הטהרה, כדי לעשות דרכו פנימה.

שוב התנגשו להם שתי עננים זה בזה בעוצמה רבה. השמים הוארו באור מסנוור שחדר דרך החור הגדול. בטרם נשמע קולו האדיר של הרעם המתגלגל בעקבות הברק, ושוב שומע את אותו רשרוש קל בוקע ממי המקווה. משהסיט את ראשו במהירות לכיוון המים, הספיק ר' גרשון ההמום לגלות לאור הברק כי מי המקווה מתנדנדים קלות. טרם נגזו אור הברק, צדה עינו בועת אויר קטנה, שעלתה ובצבצה מתוך המים.

לקראת הברק הבא, כבר היה ר' גרשון דרוך ומתוח. והנה, אך הוארו פני המים, ולחרדתו, צצו ועלו מול עיניו מתוך מי המקווה, אצבעות יד אדם. כאן כבר לא עמד לו כוחו. כל עוד נשמתו באפו, אץ רץ ר' גרשון ובמהירות הברק, נס על נפשו מחדר הטהרה אל תוך הסופה שהשתוללה במרחבים.

נסתי על נפשי, סיפר ר' גרשון, הפחד חדר וחלחל לכל עצמותי, ואימה נוראה אפפה את כל גופי. לא הצלחתי לשלוט על שיני שנקשו בעוז.

תלמידו נשא את עיניו כשהמשיך לספר, אני זוכר, בפעם הראשונה ששמעתי מהרב את הסיפור, לא הבנתי, מדוע בתוך שיחת מוסר החליט הרב לשתף אותנו בחוויות שעברו עליו בימי בחרותו. אך בסיומה של השיחה, נגלה לפני מעט מהיקף אישיותו המופלאה. הרב, שעשרות שנים כבר חלפו עברו מאחוריו, עדיין היה נאנח ומתייסר על אותו מאורע שקרה עמו באומרו "מאז איני מוצא מנוח לנפשי, מדוע לא עלתה בליבי המחשבה, כי עוד בחור רוצה גם הוא לסגף את עצמו ולזכך את נשמתו במי המקווה. כלום יחיד אני בעולמו של הקב"ה?

דומני סיים התלמיד, כי אין צורך להכביר במילים על דמותו רבת ההוד, אחר מעשה זה.

הרב אברהם פרידה

כולל 'מגדל חסד'

בענין "ימי הספירה - ימי הכנה"

בספר החינוך (מצוה שו') מבאר טעם המצוה לספור את העומר על דרך הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה ומפני התורה נבראו שמים וארץ, והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקימוה וכו', ומפני כן נצטוונו למנות ממחרת יו"ט של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא.

וזוהו שאנו מונין 'לעומר' כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה לנו הרצון החזק להגיע אל הזמן, ועל כן לא נרצה להזכיר בתחילת חשבוננו רבוי הימים שיש לנו להגיע לקרבן שתי הלחם של עצרת. ואל יקשה עליך לומר אם כן אחר שעברו רוב הימים של שבעה שבועות אלו למה לא נזכיר מיעוט הימים הימים הנשארים, לפי שאין לשנות מטבע החשבון באמצעו, עכת"ד.

ביאור 'היום אחד לעומר'

ואפשר לבאר באופן נוסף מדוע מונין 'היום אחד לעומר' ולא היום תשעה וארבעים יום, בהקדים מה שמובא בספיה"ק בגודל יקרת ומעלת ימים נשגבים אלו, וזה יצא ראשונה בפ"י הרמב"ן עה"ת (ויקרא כג, לו) 'הימים הספורים בנתיים כחולו של מועד'. ובס' נועם אלימלך כתב שעבודת ימי הספירה היא לחזור ולהגיע ע"י עבודה ויגיעה לאותה מדרגה הגבוה שניתן לנו במתנה בליל התקדש החג, שכל מה שניתן לאדם במתנה אין לה קיום אצלו שאין נפשו מוכשרת לקבלה בבחי' חסרון כלים לקבל השפע, ואחרי עבודת ימי הספירה כבר יכולה להתקיים אצלנו שע"י הכנה שלנו יש לנו קנין בה בעצם.

ויש להעתיק את דברי הרמח"ל (נדפס בילקוט ידיעות האמת, מאמר החכמה) וז"ל: ענין ספירת העומר הוא, כי חמישים שערי בינה נבראו בעולם, והשגת משה רבינו ע"ה היתה מ"ט שערים, ועצמות הבינה היא שער הנ' לא השיג, והם מ"ט ימים של ספיה"ע וביום הנ' ניתנה התורה. כי כמו שיש מ"ט שערים של בינה וקדושה, כן יש מ"ט שערים של טומאה 'ואת זה לעומת זה עשה האלוקים', יצר הטוב ויצר הרע זה בטרתו וזה בטומאתו בבחינות מחולקות כחות הטומאה כנגד כחות הקדושה. וכשישראל היו במצרים היו שקועים ומלוכלכים במ"ט שערי טומאה והוצרכו לצאת מהם, ורצה הקב"ה להוציא את ישראל מהם ולהכניע המ"ט שערי טומאה בהדרגה, על ידי שהאיר עליהם כנגד כל שער טומאה את שער הקדושה המקביל, בכל יום ויום שבין א' דפסח לשבועות. ותיקון זה מתעורר מחדש בכל שנה על ידי ספירת מ"ט ימים לעומר מבין פסח יום היציאה עד שבועות יום מתן תורה שהוא הארת שער הנ' דבינה וקדושה על ישראל, עכ"ל קדשו.

ומה מתקו מש"כ השל"ה הק' מדוע אין אומרים הלל ביו"ט השני של פסח (עיין ערכין י., בית יוסף סי' תצ), שרק ביום הראשון היו ראויים לומר הלל מפני שלקחם אז הקב"ה ומשכם אליו יתברך מתוך עומק המ"ט שערי טומאה למדרגה גבוה מאוד, אבל מיד אח"כ החזירם הקב"ה למדרגתם הראשונה כדי שע"י יגיעת עצמם יגיעו להאי מדרגה הראשונה והוא ענין ספירת העומר לקנות אותו המדרגה והיינו ע"י הכנה לקבלת התורה, ע"כ.

תכלית ימי הספירה

נמצא שימים אלו בתכליתם נתונים היו לקניית מעלות השלימות הנפשי להתיגע כדי להגיע למדרגה גדולה להיות ראוי לקבלת התורה, והנה זאת ידוע שיש מ"ח דברים שהתורה ניקנית בהם כדאי' באבות (פ"ו) והם כנגד המ"ט יום שמפסח לשבועות ויום אחד לחזור על כולם, וכד נעיין במ"ח הדברים ניחזי אכן דרובם אינם שייכים לעצם לימוד התורה כלל, אלא הם מעלות המדות שבהם יסוגל האדם להיות שייך לקבלת התורה.

ושפיר מובן באור חדש מדוע סופרים 'היום אחד לעומר' להודיע דיש תפקיד בכל יום ויום בפני עצמו לרכוש קנין בתורה ולהכשיר עצמו להיות כלי קיבול לתורה, ואין ימים אלו ח"ו כ'מחיצה' ליום הגדול והנכסף אלא כ'אמצעי', ואם היינו סופרים באופן האחר היה נראה כאילו ימים אלו אין בהם מטרה וצורך להגיע איתם ליום מתן תורה, וידוע דקרבן העומר הוא מ'שעורים' שהם מאכל בהמה, ועבודתו היא לצאת מהחומריות ולהגיע לחג שבועות שמביאים קרבן חיטים שהם מאכל אדם.

ומצאתי מרגניתא טבא בס' הדרך הנכונה בהוראת התנ"ך (להגר"א קוטלר זצ"ל) בביאור מה שנאמר אצל יעקב ורחל 'ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה' (בראשית כט, כ), הרי ידוע שכאשר אדם רוצה משהו כל שעה שמבדילה בינו לבין מילוי רצונו נמשכת אצלו כשנים, וא"כ שבעת השנים היו צריכות להיות בעיני יעקב כיובלות ולא כימים אחדים?

וצ"ל כי מטרת יעקב היתה להקים את בית ישראל וכל זמן שהייתו זיכך והכשיר עצמו לכך ובגין כך זכה להעמיד י"ב שבטי י-ה, הרי שימים אלו היו כאמצעי להגיע למטרה ולא חש בהם קושי כלל, ע"ש באורך.

ולדין נמי י"ל דימים אלו עבורינו הם ימי הכנה והכשרה לקראת קבלת התורה ובעת שנספור 'היום אחד לעומר' וכו' נתבע מעצמנו האם התקדמנו והתעלנו קצת מהמקום שהיינו קודם? וכשנזכה לכך בודאי נחוש ימים אלו 'כימים אחדים'.

הבה ננצלם ונצליח.

זווית הלכתית שו"ת בענייני השעה לעורך דיון

בעניין מכירה המתבטלת

הזמנתי סחורה, והספק הביא לי סחורה מסין - האם אני יכול לסרב לקבלה?

שאלה: יהודה הזמין סחורה אצל יבואן בשווי 30,000 ₪, וכשהיבואן הביא את הסחורה התברר ליהודה שהסחורה הגיעה מסין, כלומר שמשמשו בה ידים סיניות. יהודה נרתע ואומר ליבואן שהוא מפתח להתקרב לסחורה שיצאה מסין בשבוע האחרון מחשש הדבקות בנגיף הקטלני "קורונה" אמר לו היבואן שהרופאים קבעו שאין חשש הדבקות דרך מוצרים, כיון שהנגיף לא מחזיק מעמד יותר מכמה שעות ע"ג מוצרים. אמר לו יהודה שמבחינתו העיסקא מבוטלת, כיון שהוא נמנע מכל מגע ישיר ועקיף עם סינים. השאלה האם יהודה יכול לחזור בו מהעיסקא או לא?

תשובה: הנתיבות המשפט סי' ר' סקי"ג כתב, שאם אמר לחברו הבא לי סחורה פלונית ידועה ואקנה אותה, ואח"כ לא רצה לקנות, שחייב לשלם לו את ההוצאות, וגם כתב שנחשב שגרם לו נזק שהוציא בדרך על סמך שיקנה ממנו. ויש מי שרצה לחייב את יהודה בסכום שעלה ליבואן מצד האחריות אף שאינו חייב לקנות במחיר מלא.

אכן נראה שדברי הנתיבות נאמרו רק לגבי הוצאות הדרך ושאר הוצאות נלוות, אבל דמי המקח ששילם על הסחורה אינו נחשב הפסד, ולא נתחייב לקנות ממנו, ומה שנולד אח"כ מצד של מכת מדינה מאת השי"ת, בזה ודאי אין לחייב את יהודה באחריות.

ארזי הלבנון תהלוכות אדירי התורה בדור הראשונים

**הרב שאול הלל
כולל 'שערי דעת'**

עלילת המגפה השחורה

התחלנו בעלון הקודם לעסוק בתוצאותיה ההרסניות של המגפה השחורה שפרצה בסוף ימי תקופת הראשונים. כפי שהזכרנו המגפה התפשטה כתוצאה מכך שההמון חסר הדעת גדל לתוך התנהלות מדינית ופרטית פושעת ומזעזעת. מדובר היה בחוסר ידע בסיסי בתוספת אורח חיים לא אנושי, דבר שהיה מצוי מאוד בימי הביניים כשהמון העם לא זכה לשירותי תברואה מינימלים ברחובות ובבית פנימה, הדברים הגיעו עד כדי כך שבשביל להפטר מן המגפה היו זורקים את המתים אל הנהרות, כשכל בר דעת כיום מודע לכך שפעולות ממין זה לא יועילו למיגור המגפה, ואדרבה, אם מדובר בנהרות ואגמים שמספקים מים לאוכלוסיה, לשתייה, לרחצה ולכביסה, הרי ברור הדבר שחידקי המגפה רק יתפשטו ויפוצו על פני ערים וסביבות נוספות.

שונים היו היהודים. תמיד היו היהודים עם חכם ונבון, אנשים שאינם נזקקים למדע כדי לנהל אורח חיים אנושי בסיסי, ולהתנהג תמיד בדרך ארץ ובאופן שיכבד את צלם האדם שבקרבם, וכפי שפירש רש"י על הפסוק בנים אתם לה' אלקיכם (דברים י"ד א'): "לפי שאתם בניו של מקום ואתם ראויים להיות נאים ולא גדודים (- עם שריטות) ומקורחים".

וכבר הזהירו חז"ל (מכות ט"ז ע"ב): "אמר רב ביבי בר אבבי האי מאן דשתי בקרנא דאומנא (- המזרק של מקיזי הדם) קא עבר משום בל תשקצו", כלומר התורה דורשת מן האדם להתנהג באורח חיים אצילי, גם אם יותר נח לו להתנהל באופנים אחרים מסיבותיו שלו.

לאור דברים אלו, היהודים תמיד שמרו על נקיין גופם אפילו בתקופות קשות, וכך גם הדברים אמורים לגבי ביתם ורכושם. יש גם להוסיף לכך את תקנות חכמים כמו נטילת ידיים לסעודה וכן גם לאחר כל יציאה מבית הכיסא, התנהגות זו גרמה באופן אוטומטי למחלה לפסוח עליהם וכמעט שלא מתו יהודים במגפה.

ובאופן כללי, תמיד היהודי היה סמל ודוגמא לכל הגויים שבסביבותיו כאדם ששומר על צורת האדם שבו בכל שטחי החיים, כמעט כל נסיך או רוזן החזיק באחוזתו את יהודי החצר שהיה אמור לנהל את עסקיו של המושל שהיה למעשה אדם נבער מדעת, חסר השכלה מינמלית שכל עושרו בא לו בירושה או בזכות מעשי ביזה ושוד, המושלים לא ידעו קרוא וכתוב והעבירו את חייהם במשתאות ומעשי צייד, במקום לעסוק בענייני הממלכה ולדאוג לרווחת נתיניהם. כך קרה שלמרות האפליה הגזעית, הדתית והחוקתית ממנה סבלו היהודים באשכנז לאורך שנות דור, למעשה היו הם המוציאים ומביאים, אלו שעוסקים בכל מה שמצריך דעת והבנה. היהודי, בהיותו החלש והנרדף למד לנצל את נשקו העיקרי: התבונה, אותה הוא שאב כמונן ממעיינותיה הבלתי נדלים של חכמת הנצח, וכפי שכבר אמרה התורה: "ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים ד' ו').

המצוקה בכפרים ובערים בקרב הגויים היתה גדולה ומתחת לפני השטח החלה תסיסה ועד מהרה הפכה לגל של זעם שנבע מחוסר אונים להתמודד עם הצרה, וכמו בכל המקרים נמצא אשם: היהודי. הגויים שמו לב לעובדה שהיהודים כמעט לא סבלו מהמגפה וחשדם התעורר. הכמרים תפסו יהודי מסכן אחד ואלצוהו בעינויים ל'הודות' שהמגפה היא פרי מזימתם של היהודים להרעיל את בארות המים הציבוריות וכך להפטר אחת ולתמיד מהנוצרים שנואי נפשם.

כמונן שהעובדה שהיהודים היו חכמים ונבונים ללא השוואה לעומת שכניהם הגויים, שהרגישו נחותים לעומתם, תרמה לשלהוב הרוחות במידה ניכרת. ההמון המוסת התנפל על היהודים בכל מושבותם ומערב אירופה נשטף במבול של דם ואש. המוני קהילות נחרבו, ושרידי הניצולים מנירנברג (מעריה הגדולות של גרמניה) כתבו לזיכרון את הקהילות הקדושות שנספו בחורבן הנורא, מדובר על כשישים קהילות גדולות וכמאה וחמישים קהילות קטנות יותר שהושמדו, בין הנספים ידועים על שלוש עשרה גדולי תורה, תלמידי תלמידיהם של רבינו יחיאל מפריז.

תורידו את הכיפה להצלחת העסקה

כיצד הגיבו האחים וולפסון, כשביקשו מהם להוריד את הכיפה לפני פגישה עם טייקון? היה זה לפני כעשר שנים. הר"ר משה וולפסון מארה"ב יצא עם אחיו שיחי' עם קבוצת משקיעים מארה"ב לסינגפור במטרה לבדוק ולממש עסקת ענק. במפגש עם אברכים בעיירה התורנית לייקווד, סיפר להם על התרחשות מפתיעה שהוא ניצב במרכז, אשר התרחשה במהלך אותו מסע עסקי.

במהלך הימים מאז שנחתו במדינה השתתפו באין ספור פגישות ודיונים שהתקיימו מרתונית מהבוקר ועד הלילה, והכל במטרה ללבן את אופי וכדאיות ההשקעה. בכל יום שחלף הלכה העסקה הגדולה ונרקמה לפרטי פרטיה, לקראת היום האחרון נותר רק לסגור קצוות ולהיערך לפגישת הסיכום עם הטייקון הגדול ביותר של סינגפור. זו היתה פגישה מכרעת שהיתה עלולה להפיל את העסקה באחת.

לפני הפגישה הכינו את חברי המשלחת האמריקניים אודות כללי הטקס המחויבים. למרות שלכסף אין ריח, הרי שבסינגפור, המשלבת בתוכה עושר מערבי לצד מנטליות מזרח רחוקה, טבועה תרבות עמוקה של טקסים שונים עליהם אסור לדלג, גם כאשר העמית שמולך הוא אמריקני חופשי.

בקומת הכניסה סמוך לשורת המעליות פגש את חברי המשלחת אחד המתאמים המקומיים. הוא ניגש לר' משה וולפסון וביקש ממנו באדיבות, אך באופן שאינו משתמע לשתי פנים, להסיר את הכיפה. "פריט הלבוש הזה", הבהיר המתאם, "עשוי להתקבל כאן לא נכון, הוא עלול להוריד לטמיון את כל העסקה".

באותה שנייה נפגשו במכוון עיניהם של שני האחים לבית וולפסון. ניצוץ דק מן הדק הבלח מזוג עיניים אחד למשנהו, וכאילו נחוונו בטלפתיה ידעו שניהם לומר שאין על מה לדבר. את הכיפה לא מורידים. "אני אשאר עם הכיפה", קבע ר' משה, "ויהיה בסדר", ניסה להרגיע את המתאם.

"ברחמים, ברחמים", ניסה המתאם להתחנן על נפשו, על כבודו ועל כספו. "אני מבקש ומתחנן שתסירו את הכיפה מראשכם, אנחנו מדברים על עסקה גדולה ביותר, למה לתת לדברים אזוטריים לקלקל אותה? אל תזרוק את הכיפה, רק תשמור עליה בכיס".

"ליסן" (תקשיב), לואט לו ר' משה בקול צלול. "אני לא מוריד את הכיפה". חלק מהפנים שנדחסו למעלית היו חמוצות, אך זו כבר היתה מציאות בלתי ניתנת לשינוי. הקומה בה עצרה המעלית היתה כולה פאר והדר. כל איש עסקים שנכנס למתחם המיועד זכה לאיחול חם מדייל שניצב בפתח וידע לנקוב בשמו. משם הפנו אותם לאולם הפגישות, שם אמורה להתקיים הפגישה המכרעת.

כמאה איש התקבצו סביב שולחן ארוך. הושיבו אותם בסדר מתוכנן שיצר ביניהם סוג של קבוצות דיון. בראש השולחן ניצב 'כיסא מלכות' שהוכן עבור הטייקון המהולל שתיכף ייכנס לאולם. האמריקנים, שרגילים להשתכשך עם טייקונים, נדהמו להיווכח עד כמה הכסף לא משנה בסופו של דבר את האדם בכהו זה. הטייקון התעלה על בני ארצו בכמות הכסף שצבר, אך נותר סינגפורי דחוס בתרבות ראוותנית. אדם שמשחק משחקי 'מלך' שמתאימים יותר לילדים בגיל הגן. אגב, זה גם היה הכינוי שלו בין המקומיים - "המלך".

הפגישה החלה. הצוותים דנו בפרטים שאחרי האחרונים, ולפתע הושלך הס באולם. כולם התרוממו באחת ביראת הכבוד, ומיודענו "המלך" נכנס פנימה בכל הודו והדרו. הוא התיישב וסימן בידו להמשיך בשיחות.

חלפו כמה דקות, ו'המלך' פונה לפתע לר' משה וולפסון ומבקש: "תיקח שתיה ותעשה ברכה".

ר' משה נדהם מהבקשה המפתיעה, אך מי מעז לסרב למלך? האם לא די בכך שהעז להיכנס הנה עם כיפה? ... מזג לעצמו ובירך בכוונה "ברוך אתה השם אלוקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו", והטייקון לא נותר חייב. "אמן", ענה בקול...

במקום לבלוע את המים, כמעט בלע ר' משה את הלשון. מה מתרחש כאן? אך הטייקון המשיך להפתיע. "תגיד לי, היית הבוקר בבית כנסת?" ר' משה השיב בחיוב, והטייקון אמר: "שמת לב כמה מוזר זה? הרב אשכנזי, האנשים מתפללים ספרד, ויש עוד כמה אי התאמות בקהילה..."

הפעם המים כבר כמעט נשפכו מידי של ר' משה. הטייקון הבחין שהוא נסער וסיפר בפני כולם: "התייתמתי בתור ילד קטן, וזה שאימץ אותי היה יהודי עשיר. מעולם לא התגיירתי, אך גדלתי אצל יהודי ואפילו הייתי מתלווה אתו לבית הכנסת. מאז ומתמיד אני כמובן שומר על חיבתי המיוחדת ליהודים..."

סיים ר' משה: "ורק לחשוב על כך שהמתאם חשש שהעשיר יראה אותי עם כיפה... עלינו כיהודים שומרי תורה ומצוות מוטל לשמור על האידישקייט מכל משמר, ובל נחשוש שנפסיד מכך. הנה אני רק הרווחתי". (ש' וויס, מוסף שב"ק בשלח תשס"ט).

כבר עם היכנסו שמע קולות משונים...

מדת היראה היא מדה הטבועה בלבבו של אדם. לכל אחד מבני האדם יש נושאים בהם גוברת בו מדת היראה ביותר, ויש דברים מהם אינו חושש כלל, אלא שהדברים משתנים הרבה מאדם לאדם, וגם באדם עצמו מזמן לזמן לפי עבודתו - ממה להתיירא וממה להיות בשלוה.

זה שזוכה לקנות בנפשו יראת שמים, עד שהוא מתיירא מן החטא ומן הבורא אשר מלוא כל הארץ כבודו, המלווה אותו על כל צעד ושעל, ניצב עליו ומביט בכל מעשיו דיבוריו ומחשבותיו, ובוחן כליות ולב - איננו מתיירא מדברים גשמיים - יהיו אשר יהיו, ומי שאיננו מתיירא מאומה מן החטא ומן הבורא, הוא הוא אשר מפחד לנפשו עד מוות מכל עלה נידף גשמי עד שאינו מוצא מקום לעצמו... והבינוני, כמידת יראתו מן הבורא - כך גם תהא מדת שלוותו ויישוב דעתו, מתוך חוסר פחד מן המקרים הרעים, בהיותו מוסיף רק להתקרב אל בוראו בכל עת, ובד בבד מתחזקת שלוותו ובטחונו ביותר.

עובדי ה' אמיתיים היו ניגשים לכל מצב וזמן מתוך יישוב הדעת ובבינה, והיו אף מזכים את הרבים, נותנים להבין לסובביהם להעמידם על האמת; מה לקחת ללב וממה להתעלם, על איזה ענין לחשוש ביותר ולאיזה נושא לגשת בקרירות וממה להתלוצץ...

מעשה היה עם הרה"ק בעל ה'ברכת אברהם' מסלונים זי"ע, טרם עלותו על כס ההנהגה, כאשר שהה פעם בצעירותו בצפת, קם באמצע הלילה, וברצונו ללמוד לפנות בוקר כהרגלו בטבריה, ביקש לפנות מקודם לטבול במקוה האר"י ז"ל. אלא שבעל האכסניא ואנשי הבית הזהירוהו בתקיפות כי בשום אופן אין ליכנס למקוה בשעות הלילה והחושך, שכן מקובל כי קיימים שם מזיקים ושדים כנודע לכל תושבי צפת, כולם רועדים מן המקום, שנשמע משם עד למרחוק קולות משונים של מזיקים.

אלא שמרן אדמו"ר זי"ע לא הסכית כלל לדבריהם ולאזהרותיהם, ובבטחה פנה אל המקוה בעלטה המוחלטת ששררה שם. נכנס למקום, ולמרות ששמע כבר עם בואו קולות משונים, ואף לאחר שהומטרו עליו מים מן בור המקוה, לא הזדעזע והמשיך. גם כשהחל באומץ לב לרדת במדרגות המקוה, והרגיש בשתי ידיים הלופתות את רגליו ומעמידים אותו מלהמשיך בדרכו - לא נבהל, והבין כי מאן דהוא בחר לו מקום זה לדירת שינה בלילות, חינום אין כסף, ומפחיד את הבאים למקום כדי שלא ידעו הימנו ולא ירחיקוהו, ויהיו סבורים שאלו שדים וכוחות רעים. זעק אדמו"ר זי"ע לעברו: "אם אתה מניח לי - מוטב, ואם לאו - למחר ידעו כבר כל יושבי צפת מי הוא זה הנמצא במקוה בלילות"... ומיד הרפה הלה הימנו...

והמליצו על כך את אשר אמר הוא זי"ע בעצמו על ענין האמונה: היה זה בשעה שנשמעה הבשורה בטבריה על מציאת בור של נפט, וכי עומדים בני העיר להתעשר הרבה. רבים האמינו בכך ושמחו כמוצא שלל רב, ואילו כאשר מאן דהוא השמיע את הדבר באזני אדמו"ר זי"ע, התפלא לראותו מבטל את הדברים במחי יד. לאחר תקופה התבררה גודל הטעות, כאשר לאמיתו של דבר לא היה זה כי אם מים סרוחים שנדמו בטעות לנפט. ניגש הלה אל הרבי ושאלו: "הרב ויינברג, מאין ידעתם מראש שאין זו אלא בדוּתא, הלא כל העיר רעשה ושמחה על כך, ומדוע מיאנתם לקבל את הדברים?"

השיבו הרבי וסיבר את אזנו: "לכל איש ואיש מישראל נטועה בלבבו מדת האמונה, חייב הוא להאמין בדבר מה - חוק ולא יעבור. אלא שאני השרשתי בלבבי את האמונה בשלש עשרה העיקרים האמיתיים, וממילא אינני מאמין בדברים בטלים, ואילו אתם שאינכם חפצים להאמין בדברי אמת, והלא איש ישראל בהכרח עליו להיות מאמין בדבר מה, ממילא בכל שטות הנקרית לידכם - אתם מאמינים בה בכל הרמ"ח ושס"ה..."

אדם הירא את בוראו כראוי - לא יתיירא מנגיף הקורונה ומהפחד והבהלה סביבו, אלא יבטח בבוראו, ישתדל במעשיו עפ"י התורה, ויהיה בטח. זוהי הדרך אל השלוה והרוגע בעידן הקורונה.

המערכת: "שערי דעת"

רח' המגינים 32 ת.ד. 1778 טבריה

טלפקס. 077-4102298

דוא"ל: Shaare.daat@gmail.com

ניתן להיות שותפים באמצעות "נדרים פלוס" שערי דעת - טבריה